

La independència "trampa" del poder judicial

Dintre d'un estat determinat trobem diferents formes d'autoritat pública, diverses relacions constitutives de poder. Això no és un descobriment dels nostres dies, sinó un pensament clàssic, filosòfic que ja postulaven Plató o Aristòtil. Concretament, aquest últim va formular la "tripartició aristotèlica", que tenia com a base la divisió de la política entre formes bones segons el nombre de governants -la monarquia, l'aristocràcia i la politeia- i les seves corresponents degeneracions -la tirania, l'oligarquia i la democràcia¹. I si parlem de diferents concepcions de govern, no podem oblidar Montesquieu i la seva formulació de la divisió de poders.

En el nostre estat també partim de la divisió de poders, entre el legislatiu, l'executiu i el judicial. El tercer poder, el judicial, presenta peculiaritats i notes característiques en relació amb els altres dos. Un dels principals adjectius que defineix el marc del poder dels òrgans jurisdiccionals és la "independència" i és, probablement, l'adjectiu que desperta més controvèrsia. Més enllà d'això, del poder judicial es prediquen altres notes com: la imparcialitat i una sèrie de garanties derivades de la Constitució espanyola (CE), entre les quals destaca, en virtut de l'article 127.1 CE, la no-vinculació dels jutges, magistrats i fiscals

a càrrecs o formacions polítiques². Però aquesta no-vinculació política no implica que en l'elecció de la composició de l'òrgan suprem de la judicatura, el Consell General del Poder Judicial (CGPJ), intervinguin les propostes del Congrés dels Diputats i del Senat. És a dir,

La Justícia
Font: Imatge lliure

l'article 122.3 de la Constitució espanyola estableix: "El Consejo General del Poder Judicial estará integrado por el Presidente del Tribunal Supremo, que lo presidirá, y por veinte miembros nombrados por el Rey por un período de 5 años. De éstos, doce entre Jueces y Magistrados de todas las categorías judiciales, en los términos que establezca la ley orgánica; cuatro a propuesta del Congreso de los Diputados y cuatro a propuesta del Senado, elegidos en

ambos casos por mayoría de tres quintos de sus miembros, entre abogados y otros juristas, todos ellos de reconocida competencia y con más de quince años de ejercicio en su profesión." Per tant, la incidència política en aquest poder hi és, per això podem parlar d'una espècie d'independència "trampa" o encoberta.

En els últims mesos, la renovació dels òrgans jurisdiccionals ha quedat paraitzada per la falta d'acord entre els dos principals partits polítics estatals, socialistes i populars. El poder judicial, per la seva característica d'independència, s'hauria de veure desvinculat, teòricament, de l'executiu i del legislatiu. Ara bé, a la pràctica no existeix aquesta desvinculació que, per altra part, suposaria crear una justícia allunyada, vista com un submón i aquesta tampoc és la finalitat darrera (malgrat veure impossible de solucionar el fet de convertir-la en més accessible per als ciutadans). Però la "intromissió" del poder legislatiu, que facilita l'apropament de posicions entre els òrgans de justícia i la societat, aporta una certa politització del sistema judicial, i imposa les idees d'uns i altres en el si del CGPJ (que ja consta d'un sector conservador i d'un sector progressista). Ens trobem amb voluntats oposades, independència absoluta i sense limitacions de les funcions jurisdiccionals, per una banda, i "espionatge legislatiu", per altra banda.

El text constitucional espanyol (l'esmentat article 122.3) atribueix l'elecció dels dotze primers membres del Consell segons el proce-

¹ CASTELLÀ ANDREU, J. M., "El concepte d'estat", en *Temas de Dret Constitucional (I), Introducció històrica constitucional, els principis estructurals, les institucions bàsiques de l'Estat i les fonts del dret*, APARICIO PÉREZ, M. A., (director), Publicacions Universitat de Barcelona, 1996, p. 59.

² Article 127.1CE: "Los Jueces y Magistrados, así como los Fiscales mientras se hallen en activo, no podrán desempeñar otros cargos públicos, ni pertenecer a partidos políticos o sindicatos. La ley establecerá el sistema y modalidades de asociación profesional de los Jueces, Magistrados y Fiscales."

diment de la Llei Orgànica del Poder Judicial (LOPJ); dotze jutges i magistrats de totes les categories judicials. Aquesta Llei Orgànica de 1985 imposava que aquests dotze membres fossin elegits a parts iguals pel Congrés i el Senat. Però això ha estat objecte de modificació per part d'una altra Llei Orgànica, la 2/2001, de 28 de juny. Aquest canvi ha incidit novament en l'elecció dels dotze jutges i magistrats i, resumidament, l'article 112 de la LOPJ disposa que seran les cambres legislatives les que escolliran aquests dotze membres que, això sí, només podran ser proposats per membres de la

judicatura³. Seguint el sistema anterior o seguint el sistema actual, trobem poques diferències i si alguna similitud. El poder legislatiu segueix intervenint en aquesta composició del CGPJ i, per consegüent, els diversos idearis polítics estan presents en el funcionament dels òrgans judicials, en la "presa de les seves decisions" i en les seves actuacions. No oblidem que en clau política, sempre, es parteix d'un joc d'interessos traslladable a qualsevol àmbit, en aquest cas, al judicial. El Poder Judicial tampoc es distancia tant d'aquest panorama, que segons l'opinió majoritària, és conseqüència de

³ Article 112 LOPJ: Los 12 miembros que conforme a lo dispuesto en el artículo 122 de la Constitución han de integrar el Consejo entre Jueces y Magistrados de todas las categorías judiciales serán propuestos para su nombramiento por el Rey de acuerdo con el siguiente procedimiento: Podrán ser propuestos los Jueces y Magistrados de todas las categorías judiciales que se hallen en servicio activo y no sean miembros del Consejo saliente o presten servicios en los órganos técnicos del mismo (...). Los candidatos serán presentados, hasta un máximo del triple de los doce puestos a proponer, por las asociaciones profesionales de Jueces y Magistrados o por un número de Jueces y Magistrados que represente, al menos, el 2 % de todos los que se encuentren en servicio activo. La determinación del número máximo de candidatos que corresponde presentar a cada asociación y del número máximo de candidatos que pueden presentarse con las firmas de Jueces y Magistrados se ajustará a criterios estrictos de proporcionalidad, de acuerdo con reglas determinadas (...). Entre los 36 candidatos presentados, conforme a lo dispuesto en el número anterior, se elegirán en primer lugar 6 Vocales por el Pleno del Congreso de los Diputados, y una vez elegidos estos 6 Vocales, el Senado elegirá los otros 6 entre los 30 candidatos restantes. Todo ello sin perjuicio de lo dispuesto en el número 2 del artículo siguiente.

l'intervencionisme legislatiu.

Hi ha un monopoli judicial, però la seva independència està sotmesa als diferents partits polítics que són, en primera instància, els que representen per voluntat popular les cambres legislatives. Per tant, el Poder Judicial es troba allunyat de la societat però per motius de caire més formalista o procedimental més que per qüestions polítiques. Els diferents òrgans jurisdiccionals parteixen d'un "entramat" d'imposició d'interessos segons convingui més en cada cas. Es tracta d'una independència disfressada que, com molts altres aspectes de la justícia, s'hauria de modificar en nom d'un millor funcionament del sistema en el seu conjunt.

Sílvia Pereira Puigvert
Llicenciada en Dret
Becària de Dret Processal de la
Universitat de Girona